

Staatsecretaris
Joop Atsma:

Groen gas
luchtbel
doorgeprikt

'Klimaat-
beleid ligt
op koers'

De echte
kosten van
elektriciteit

Februari 2012, nr. 1

Klimaat

MILIEU

Help plastic afval de
zeeën uit

Tijdschrift van het netwerk
van milieuprofessionals

HELP PLASTIC AFVAL DE ZEEËN UIT

Plastic afval in zee is een toenemend probleem dat honderden diersoorten aantast. Ook zijn er grote onzekerheden over de indirecte effecten. Voldoende reden voor onmiddellijke actie dus, te meer daar de vervuiling jaarlijks naar schatting 50-100 miljard euro aan economische schade veroorzaakt.

Arthur ten Wolde (arthur.ten.wolde@imsa.nl) is coördinator Plastic Marine Litter Programme en Senior Consultant IMSA Amsterdam, een onafhankelijke denktank, advies- en onderzoeksbureau voor duurzaamheid en innovatie.

Hans van Weenen en Jan Andries van Franeker schreven eerder in dit blad al het nodige over het probleem van plastic afval in zee (zie Milieu 2011, nr. 2 en 6). Er is sprake van verdunde 'plastic soep', wat veel erger is dan een plastic eiland.

Het afval is niet alleen aanwezig in de maalstromen, maar in alle oceanen, zeeën, delta's en rivieren. Ook in onze eigen Noordzee. Zeedieren eten plastic afval op en raken erin verstrikt. Het verpulvert tot steeds kleinere plastic deeltjes, zogenaamde microplastics. Deze komen ook rechtstreeks in het milieu vanuit bijvoorbeeld gezichts-crèmes en andere verzorgingsproducten; zelfs in bepaalde merken tandpasta, lippenstift en lenzenvloeistof is plastic aangetroffen. Microplastics lekken ook uit kleding in de wasmachine. De kleinste plastic deeltjes in deze producten kunnen door de waterzuiveringen heen in zee terecht komen.

Plastics kunnen verder giftige toevoegingen bevatten, die eveneens hun weg naar het zeewater vinden. Tegelijkertijd trekken kunststofdeeltjes chemische stoffen die al in zeewater aanwezig zijn aan en kunnen ze op die manier giftige stoffen concentreren.

Nieuw rapport

Het in november 2011 verschenen rapport 'Plastics do not belong in the ocean' analyseert op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten het probleem van plastic afval in zee, zowel wereldwijd als gericht op de Noordzee (inclusief de Waddenzee).

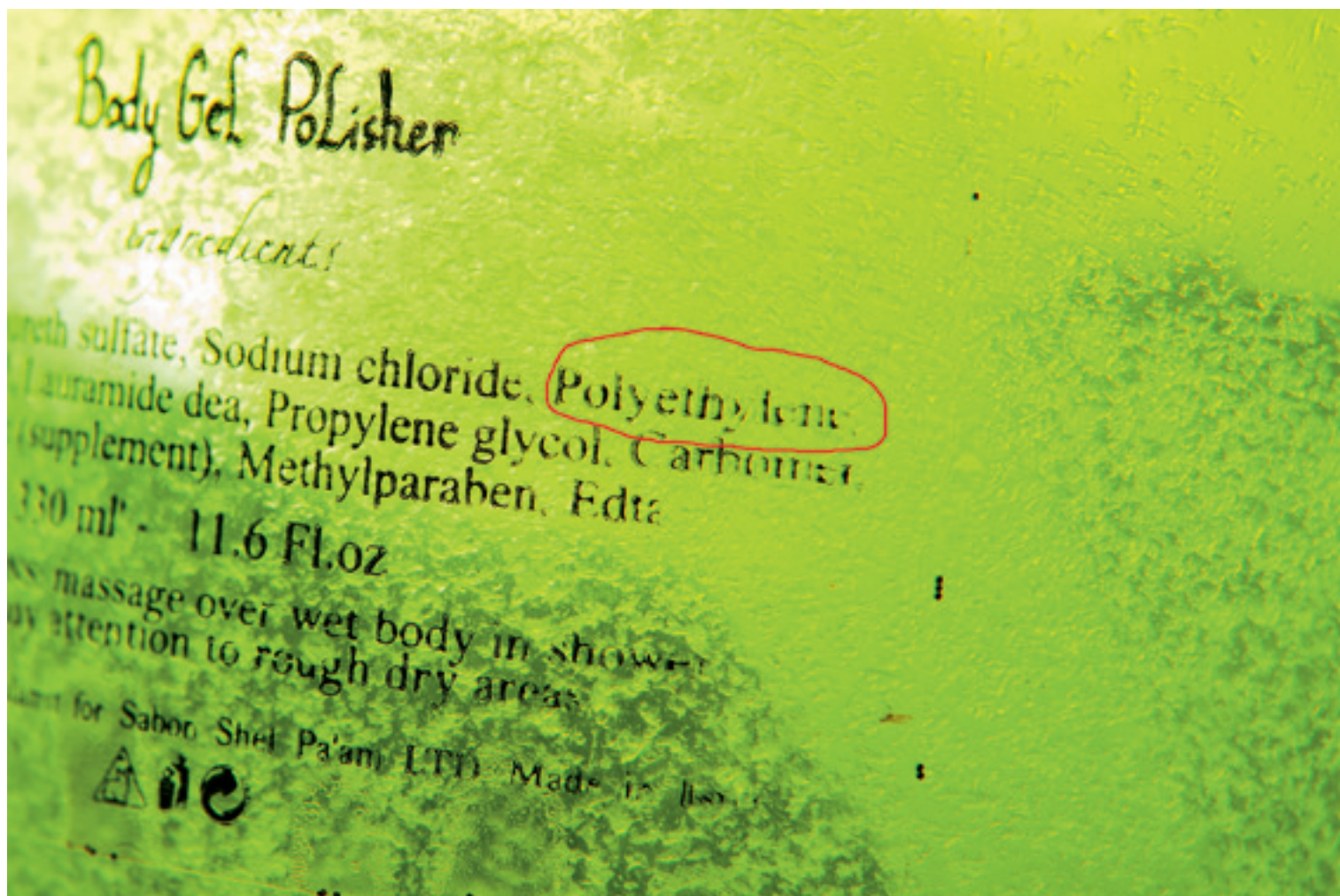
Uit het rapport blijkt dat, terwijl kunststof-producten zeer waardevol zijn voor onze samenleving, plastic afval in zee inderdaad schade toebrengt aan honderden soorten. Het is bovendien niet alleen verspreid

geraakt over het wateroppervlak, maar ook op de zeebodem en in sedimenten. Ook richt het afval aanzienlijke economische schade aan. Kustgemeenschappen moeten hun stranden opruimen of derven inkomsten uit het toerisme als gevolg plastic zwerfvuil dat is aangespoeld of weggegooid door badgasten. De jaarlijkse schoonmaakkosten rond de Noordzee bedragen enkele tientallen miljoenen euro, de wereldwijde jaarlijkse schade kan oplopen tot miljarden. De visserij meldt eveneens aanzienlijke verliezen als gevolg van bijvoorbeeld verminderde of beschadigde vangsten en beschadigde uitrusting. Scheepspropellers raken bijvoorbeeld geblokkeerd. De totale wereldwijde schade van plastic afval in zee heeft een orde grootte van 100 miljard euro per jaar. Investeren in oplossingen voor plastic afval in zee kan daarom aanzienlijke kostenbesparingen opleveren.

Grote onzekerheden

Plastic afval in zee kan ook indirecte effecten hebben. Niet uitgesloten kan worden dat (micro)plastics een zodanig effect hebben op de voedselketen dat het eten van vis een risico wordt. Zo is er ook een hypothetische mogelijkheid dat de inname van plastic door lantaarnvissen, een van de meest voorkomende vissoorten, negatieve gevolgen heeft op de totale visstand of op de 'biologische pomp'. Deze laatste regelt de opname van CO₂ door oceanen, hetgeen invloed heeft op klimaatverandering. Gezien de grote effecten als de risico's reëel blijken, is meer onderzoek hard nodig.

Drijvende kracht achter het onderzoek 'Plastics do not belong in the ocean' is IMSA Amsterdam. Het werk tot nu toe is gesponsord door Desso, twee private goede-doelenorganisaties en IMSA. Voor meer informatie en downloaden van rapport en samenvatting: www.plasticmarinelitter.eu

Microplastics zitten ook in bepaalde merken verzorgingsproducten, tandpasta, lippenstift en lenzenvloeistof

Onmiddellijke actie

De productie en afname van plastic zullen tussen nu en 2050 naar verwachting verdrievoudigen. Zonder bijkomende maatregelen om het afval dat dit oplevert te verminderen zal de schade alleen maar toenemen. Dit rechtvaardigt onmiddellijke actie om plastic afval in zee terug te dringen en te voorkomen.

Tot nu toe is dit echter lastig gebleken.

Het afval komt voort uit vele bronnen en

belandt via een complex samenspel van oorzaken in zee. Het niet-duurzame gebruik van kunststof als materiaal ligt aan de wortel van plastic zwerfafval. Een overgang naar een kringloopeconomie zonder afval is het enige haalbare alternatief en vraagt om oplossingen voor de productie, het gebruik, afdanken en recyclen van kunststof producten.

Noordzeeprogramma

Samenwerking tussen wetenschappers, bedrijfsleven, milieuorganisaties en overheden is nodig om oplossingen te vinden voor alle fasen van de plastic levenscyclus. Daarom wil een collectief met vertegenwoordigers van deze vier partijen het probleem via een speciaal vierjarig Noordzeeprogramma aanpakken. Het programma wil plastic afval in de Noordzee de wereld uit helpen via sociale en technische innovaties, onderzoek en (inter)

nationale beleidsvoorstellen. Er worden onderzoeks- en proefprojecten opgestart, goede voorbeelden ontwikkeld en uitgebreid, campagnes gelanceerd ten behoeve van gedragsverandering en politieke interventies voorbereid. Waar mogelijk worden andere partijen uitgenodigd om aan te haken. De Noordzee fungeert hierbij als proeftuin voor een integrale regionale aanpak. Als deze succesvol blijkt, kan een mondiale aanpak volgen.

De betrokken partijen hopen dat het Noordzeeprogramma in maart 2012 van start gaat. Er wordt momenteel hard gewerkt aan financieringsaanvragen. De eerste hiervan is inmiddels gehonoreerd.

Foto: Chris Jordan